

Dz.U. 1927 nr 77 poz 673 ze zm.

**¹Rozporządzenie
Prezydenta Rzeczypospolitej**

z dnia 22 sierpnia 1927 r.

o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych

Na zasadzie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz.U.R.P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

W s t ę p

Art. 1.

W rozumieniu rozporządzenia niniejszego:

- a) wyrażenie "zwalczanie" zaraźliwych chorób zwierzęcych oznacza zarówno zapobieganie tym chorobom, jak ich tłumienie;
- b) wyrażenie "zaraźliwe choroby zwierzęce" lub "zarazy" oznacza choroby wyszczególnione zarówno w tym rozporządzeniu, jak w rozporządzeniach, na jego podstawie wydanych;
- c) wyrażenie "zwierzęta" oznacza wszystkie gospodarskie zwierzęta jednokopytne i racicowe oraz psy, koty, drób, pszczoły, ryby, raki i inne zwierzęta, o ile są użyteczne w gospodarstwie;
- d) wyrażenie "zwierzę podejrzane" oznacza zarówno zwierzę podejrzane o chorobę, tj. zwierzę z objawami uzasadniającymi obawę zaraźliwej choroby, jak i zwierzę podejrzane o zarażenie się, tj. zwierzę bez objawów danej choroby, które jednak wskutek bezpośredniego lub pośredniego zetknięcia się ze zwierzętami chorymi lub podejrzanymi o chorobę albo z innych powodów jest prawdopodobnie nosicielem zarazka;
- e) wyrażenie "zwierzę wrażliwe" na zarazę oznacza zwierzę, które zarazek przyjmuje i przenosi, choćby samo nie ulegało chorobie zarazkiem tym wywoływanej;
- f) wyrażenie "ubój" oznacza zabicie w celu spożycia.

Rozdział I

Władze i postępowanie

Art. 2.

Zwalczanie zaraźliwych chorób zwierzęcych na podstawie przepisów rozporządzenia niniejszego należy, o ile rozporządzenie to nie stanowi inaczej, do Ministra Rolnictwa, wojewodów i starostów we właściwym im

zakresie działania.

Przez wyraz "starosta" rozporządzenie niniejsze rozumie w ogóle władze administracyjne I instancji, a przez wyraz "wojewoda" w ogóle władze administracyjne II instancji.

Art. 3.

W razie wyjątkowej potrzeby Rada Ministrów może, powoływać w drodze rozporządzeń na określony przeciąg czasu lub do odwołania, dla obszaru całego Państwa lub jego części, specjalne organa do zwalczania poszczególnych zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz określać ich właściwość i stosunek do władz.

Art. 4.

Władze wymienione w art. 2 i 3 zwalczają zaraźliwe choroby zwierzęce przy pomocy państwowych lekarzy weterynaryjnych, a w razie potrzeby przy pomocy samorządowych, a nawet prywatnych lekarzy weterynaryjnych, którzy w takim razie mają obowiązek i prawo przedsięwziąć w granicach otrzymanego zlecenia wszelkie czynności urzędowe, należące na podstawie rozporządzenia niniejszego do państwowych lekarzy weterynaryjnych.

Art. 5.

W wypadkach koniecznej potrzeby, gdy sprawa nie cierpi zwłoki, Minister Rolnictwa może wydawać bezpośrednio zarządzenia i orzeczenia, należące do właściwości wojewodów, wojewodowie zaś w tych samych warunkach decyzje, należące do właściwości starostów.

Art. 6.

Minister Rolnictwa władny jest w drodze rozporządzeń:

- a) upoważniać wojewodów do wydawania zarządzeń i orzeczeń w sprawach zastrzeżonych mu w rozporządzeniu niniejszym; od tych zarządzeń i orzeczeń służy odwołanie do Ministra Rolnictwa;
- b) zezwalać wojewodom na upoważnienie starostów do wydawania zarządzeń i orzeczeń w sprawach zastrzeżonych wojewodom w rozporządzeniu niniejszym; od tych zarządzeń i orzeczeń służy odwołanie do wojewody.

Art. 7.

Zwalczanie na podstawie rozporządzenia niniejszego zaraźliwych chorób zwierząt, znajdujących się pod zarządem władz wojskowych, a stanowiących własność Państwa, należy do zakresu działania Ministra Spraw Wojskowych.

Władze wojskowe i cywilne obowiązane są zawiadamiać się wzajemnie o wybuchu i wygaśnięciu zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Postępowanie względem zwierząt, wymienionych w ustępie pierwszym, znajdujących się czasowo lub stale poza obrębem zarządzanym przez władze wojskowe, jak również zwierząt, znajdujących się w tym obrębie, a nie stanowiących własności Państwa, uregulują wspólnie Minister Rolnictwa i Minister Spraw Wojskowych.

Art. 8.

Minister Rolnictwa jest władny:

- a) zezwalać dla celów naukowych zakładom i instytucjom naukowym na traktowanie zwierząt chorych i podejrzanych w sposób odmienny od przepisanego w rozporządzeniu niniejszym;
- b) normować postępowanie przy zwalczaniu zaraźliwych chorób koni, przebywających w państwowych zakładach chowu koni.

Art. 9.

W wypadku niewykonania zarządzeń, wydanych z mocy rozporządzenia niniejszego lub z mocy rozporządzeń na nim opartych, właściwe władze administracyjne mogą przeprowadzić wykonanie tych zarządzeń na koszt osób obowiązanych do wykonania.

Rozdział II

O środkach przeciw przyniesieniu zaraźliwych chorób zwierzęcych z zagranicy

Art. 10.

Zabrania się sprowadzać z zagranicy i przeprowadzać przez terytorium polskie zwierzęta chore i podejrzane, zwłoki, części zwierząt i wytwory z takich zwierząt oraz wszystko, co prawdopodobnie jest rozsadnikiem zaraźliwych chorób zwierzęcych.

2

Art. 12.

Minister Rolnictwa może w drodze rozporządzeń poddać obrót zwierzętami i przedmiotami, mogącymi być nosicielami zarazków, na przylegających do granicy obszarach takim ograniczeniom, które w razie przyniesienia z zagranicy zaraźliwej choroby zwierzęcej, umożliwiłyby jak najrychlejsze jej ujawnienie i stłumienie.

Art. 13.

W razie groźnego niebezpieczeństwa przyniesienia zarazy Minister Rolnictwa po zastosowaniu środków ochronnych, wymienionych w artykułach 11 i 12, mocen jest w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami zarządzić odkażanie osób, przybywających z zagranicy i ich rzeczy.

Art. 14.

W razie groźnego niebezpieczeństwa przyniesienia z zagranicy księgosuszu Minister Rolnictwa zawiadomi właściwego ministra, który zarządzi strzeżenie granicy przez siłę zbrojną.

Art. 15.

Przepisy rozdziału niniejszego nie naruszają zobowiązań przyjętych przez Państwo w umowach międzynarodowych.

Rozdział III

O środkach przeciwko zaraźliwym chorobom zwierzęcym w kraju

Art. 16.

Wojewodowie mogą w celu ochrony od niebezpieczeństwa zaraźliwych chorób zwierzęcych zarządzić w drodze rozporządzeń:

- a) ograniczenie lub wzbronienie osobom, mającym wskutek swego zatrudnienia styczność ze zwierzętami, zwłokami zwierząt, lub surowcami zwierzęcymi (garbarze, oprawcy, misiarze, osoby handlujące itp.) wstępu do stajen, obór, chlewów itp.;
- b) oczyszczanie i odkażanie ramp i miejsc tymczasowego postoju na stacjach kolejowych i przystaniach wodnych oraz wagonów kolejowych, statków i innych środków, użytych do przewozu zwierząt i wytworów zwierzęcych, tudzież narzędzi i przedmiotów, użytych przy ładowaniu i wyładowaniu, o ile oczyszczanie i odkażanie nie jest w obowiązujących przepisach przewidziane;
- c) zaopatrzenie rzeźni i targowisk (miejsc spędu zwierząt) w urządzenia zabezpieczające prawidłowe przeprowadzenie nadzoru weterynaryjnego, jak również oczyszczanie i odkażanie; zupełne odosobnienia targowisk (miejsc spędu) zwierząt użytkowych i hodowlanych od rzeźni i targowisk zwierząt rzeźnych;
- d) zaopatrzenie stajen zajezdnych i przedsiębiorstw handlu zwierzętami w urządzenia umożliwiające oczyszczanie i odkażanie;
- e) zaopatrzenie grzebowisk, rakarni, zakładów utylizacyjnych, garbarni i innych przedsiębiorstw przerobu zwłok zwierzęcych i surowców zwierzęcych w urządzenia, zabezpieczające od roznoszenia zaraźliwych chorób zwierzęcych;
- f) zaopatrywanie psów w obroże z podaniem na nich znaków umożliwiających ustalenie miejsca zamieszkania i nazwiska posiadacza;
- g) prowadzenie wykazów stanowienia koni;
- h) badanie w pewnych odstępach czasu zwierząt, używanych w przedsiębiorstwach przewozowych oraz zwierząt wskutek sposobu ich użycia stykających się często ze zwierzętami innych posiadaczy lub miejscami ich postoju, zwierząt używanych w kopalniach, w handlu domokrażnym i zwierząt będących w posiadaniu osób nie mających stałego zamieszkania.

Art. 17.

1. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych wydaje w drodze rozporządzeń wszelkie inne zarządzenia, poza wymienionymi w art. 16. W rozporządzeniach tych Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może w szczególności dla obszaru całego Państwa lub niektórych jego części zarządzić:
 - a) poddawanie nadzorowi weterynaryjnemu w oznaczonym zakresie przepędzania, przewożenia i przenoszenia zwierząt z jednej miejscowości do drugiej, niezależnie od zastosowanych środków i sposobów, a w razie potrzeby badanie tych zwierząt przez lekarzy weterynaryjnych, państwowych lub przez Państwo upoważnionych;
 - b) zaopatrywanie w świadectwa miejsca pochodzenia zwierząt, będących w posiadaniu osób handlujących oraz zwierząt dostarczanych do rzeźni, na targowiska, jarmarki, pokazy, przetargi publiczne, jak również przepędzanych, przewożonych i przenoszonych z jednej miejscowości do drugiej; postanowienia tego punktu oraz lit. a) nie mogą dotyczyć przepędzania, przewożenia i przenoszenia zwierząt domowych w

- zakresie zabiegów hodowlanych lub wynikających z użytkowania zwierząt pociagowych;
- c) poddawanie zwierząt w oznaczonym zakresie rejestracji i znakowaniu;
 - d) prowadzenie przez osoby handlujące wykazu zakupionych i sprzedanych zwierząt;
 - e) zaopatrzenie zakładów mleczarskich, otrzymujących mleko z różnych gospodarstw, w urządzenia, zabezpieczające od roznoszenia zaraźliwych chorób zwierzęcych i umożliwiające oczyszczanie i odkażanie;
 - f) poddawanie nadzorowi weterynaryjnemu w oznaczonym zakresie przetargów zwierząt, zakładów tuczenia dla celów przemysłowych, krowiarni, wspólnych pastwisk, stajni zajezdnych, przedsiębiorstw handlu zwierzętami, stawów rybnych, wylęgarni, zimochowów i urządzeń dla przechowywania ryb, grzebowisk, rakarni, zakładów utylizacyjnych i innych przedsiębiorstw przerobu zwłok zwierzęcych oraz miejsc oczyszczania i odkażania wagonów kolejowych, samochodów, statków i innych środków, użytych do przewozu zwierząt i przetworów zwierzęcych;
 - g) określanie warunków zarobkowego trzebień zwierząt;
 - h) tworzenie grzebowisk gminnych.
2. Nadto Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może ustanawiać na obszarze całego Państwa lub niektórych jego części obowiązek dostarczania zwłok do grzebowisk, rakarni, zakładów utylizacyjnych i innych przedsiębiorstw przerobu zwłok zwierzęcych oraz określać sposób ich dostarczania.
3. Rozporządzenia w sprawach, określonych w ust. 1 lit. c) i h), będą wydawane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

3

Art. 19.

Wszelkie targi, jarmarki i pokazy zwierząt, rzeźnie publiczne i prywatne, mleczarnie, lecznice i uzdrowiska dla zwierząt podlegają nadzorowi weterynaryjnemu władz administracyjnych, który określony będzie przez Ministra Rolnictwa.

Mniejsze targi i pokazy zwierząt mogą być przez wojewodę od nadzoru powyższego zwolnione.

Art. 20.

Właściciele zwierząt, jako też wszyscy, którzy z tytułu faktycznego posiadania lub używania zwierzęcia albo z tytułu wykonywania urzędu lub zawodu mają styczność ze zwierzętami, są obowiązani zgłosić niezwłocznie do przełożonego swej gminy, sołtysa lub do najbliższego posterunku policji albo też bezpośrednio do starosty⁴ każdy wypadek zachorowania, jak również wystąpienia objawów, wzbudzających podejrzenie zachorowania na jedną z następujących chorób:

- a) księgosusz,
- b) zarazę płucną bydła rогatego,
- c) pryszczycę,
- d) węglik,
- e) szeleśnicę,
- f) zarazę dziczyzny i bydła rогatego,
- g) gruźlicę bydła rогatego w postaci otwartej (płuc, wymienia, macicy i jelit),
- h) nosaciznę zwierząt jednokopytowych,
- i) ospę owczą,

- j) zarazę stadniczą koni,
- k) otręt koni i bydła rogatego,
- l) świerzb zwierząt jednokopytowych owiec,
- m) wściekliznę,
- n) pomór i zarazę świń,
- o) różycę świń,
- p) cholerę drobiu i pomór kur.

Art. 21.

Osoby, które zwierzętami władają, winny równocześnie ze zgłoszeniem:

- a) zwierzęta chore i podejrzane odosobnić od innych zwierząt, które mogłyby ulec danej zarazie;
- b) nie wyprowadzać takich zwierząt poza obręb swego gospodarstwa;
- c) zabronić dostępu do miejsca postoju takich zwierząt osobom postronnym, z wyjątkiem organów władzy i lekarzy weterynaryjnych;
- d) zwierzęta padłe i zabite przechować w miejscach odosobnionych z zachowaniem potrzebnej ostrożności.

⁵Art. 22.

O otrzymanym zgłoszeniu, jak również o ujawnionych w inny sposób wypadkach chorób zaraźliwych lub ich podejrzenia sołtys obowiązany jest natychmiast powiadomić przełożonego gminy, przełożony zaś gminy i posterunek policji starostę.

⁶Art. 23.

Starosta, otrzymawszy zgłoszenie (art. 20 i 22), lub też dowiedziawszy się w jakikolwiek inny sposób o zaraźliwej chorobie zwierzęcej, lub jej podejrzeniu, obowiązany jest przeprowadzić natychmiast przez państwowego lekarza weterynaryjnego zbadanie stanu rzeczy na miejscu.

Państwowy lekarz weterynaryjny po zbadaniu zwierząt i przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń co do rodzaju choroby, stopnia jej rozszerzenia i niebezpieczeństwa oraz przyczyny, ustali, czy i która z zaraźliwych chorób zwierzęcych została stwierdzona lub czy jest uzasadnione jej podejrzenie, jak również ustali okoliczności i fakty mające znaczenie dla odszkodowania lub zapomogi.

Stosownie do rodzaju i niebezpieczeństwa choroby państwowy lekarz weterynaryjny, zgodnie z postanowieniami rozporządzenia niniejszego i rozporządzeń wykonawczych, winien natychmiast zarządzić tymczasowe niezbędne⁷ środki w celu umiejscowienia choroby. O zarządzeniach tych państwowy lekarz weterynaryjny zawiadamia posiadacza zbadanych zwierząt oraz na piśmie miejscową władzę gminną, która niezwłocznie poda te zarządzenia do wiadomości osób zainteresowanych, względnie także do wiadomości publicznej i dopilnuje ich wykonania.

Art. 24.

Jeżeli według opinii państwowego lekarza weterynaryjnego stwierdzenie rodzaju choroby możliwe jest tylko przez dokonanie sekcji, a nie ma potrzebnego⁸ do tego zwierzęcia zabitego lub padłego, starosta może zarządzić zabicie podejrzanego zwierzęcia.

Przy czynnościach państwowego lekarza weterynaryjnego, mających na celu rozpoznanie rodzaju

choroby, może być obecny lekarz weterynaryjny powołany przez posiadacza zwierzęcia, o ile to nie spowoduje zwłoki w ustaleniu stanu rzeczy. Zdanie tego lekarza, o ile jest niezgodne z ustaleniem państwowego lekarza weterynaryjnego, winno być z uzasadnieniem dołączone do akt sprawy. Urzędowe stwierdzenie pewnych chorób można uzależnić od przeprowadzenia badań rozpoznawczych, lub od ustalenia państwowego lekarza weterynaryjnego wyższej instancji. Sposób wykonania miniejszego przepisu określi Minister Rolnictwa.

Art. 25.

⁹W wypadku stwierdzenia przez państwowego lekarza weterynaryjnego wybuchu choroby zaraźliwej lub jej podejrzenia, starosta winien zarządzić środki, przewidziane w rozporządzeniu niniejszym i w rozporządzeniach na jego podstawie wydanych, uwzględniając potrzeby życia gospodarczego.

W miejscowościach, w których przez państwowego lekarza weterynaryjnego już został stwierdzony wybuch przyszczy, otrętu, różycy świń, cholery drobiu i pomoru kur, starosta może w razie zgłoszenia nowych wybuchów tych chorób zarządzić środki, przewidziane w rozporządzeniu niniejszym, bez uprzedniego delegowania na miejsce państwowego lekarza weterynaryjnego.

Minister Rolnictwa może przepis ten zastosować również do innych zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Art. 26.

W wypadku stwierdzenia (art. 23) zaraźliwej choroby zwierzęcej lub jej podejrzenia mogą być zastosowane następujące środki:

- a) odosobnienie, strzeżenie, obserwowanie, rejestracja i znakowanie zwierząt dotkniętych zarazą, podejrzanych i wrażliwych na daną zarazę;
- b) ograniczenie obrotu takimi zwierzętami oraz określenie sposobu używania zwierząt chorych i podejrzanych, sposobu zużytkowania surowców ze zwierząt chorych i podejrzanych, tudzież ograniczenie obrotu zwierzętami i przedmiotami, mogącymi być rozsadnikami zarazy;
- c) zakaz spędu zwierząt z miejscowości zapowietrzonych lub zagrożonych, albo wykluczenie pewnych gatunków zwierząt od spędzenia na targi, jarmarki, pokazy itp.;
- d) badanie przez lekarza weterynaryjnego zwierząt podejrzanych i wrażliwych na zarazę;
- e) pobieranie próbek części narządów, krwi, wydaliny lub wydzieliny zwierzęcia oraz wykonywanie szczepień w celach rozpoznawczych;
- f) wzbronienie stosowania, bez uprzedniego zezwolenia władzy, środków mających na celu rozpoznanie zaraźliwej choroby zwierzęcej;
- g) szczepienie zwierząt wrażliwych na zarazę oraz leczenie zwierząt chorych;
- h) zabijanie zwierząt dotkniętych zarazą i podejrzanych w wypadkach wyraźnie przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym lub w rozporządzeniach na jego podstawie wydanych, oraz wykonywanie sekcji zwierząt zabitych i padłych;
- i) oczyszczanie, odkażanie, niszczenie lub usuwanie w sposób wykluczający niebezpieczeństwo zarazy zwłok zwierzęcych, części ciała zwierzęcego nie nadających się do użycia, wytworów oraz odpadków ze zwierząt chorych i podejrzanych, tudzież nawozu, narzędzi i przedmiotów, które z tymi zwierzętami były w bezpośrednim lub pośrednim zetknięciu;
- k) oczyszczanie i odkażanie stajen, stanowisk i dróg, używanych przez zwierzęta chore lub podejrzane, jak również zwierząt, które mogą być rozsadnikami zarazy, dalej podściółki i paszy, a w razie potrzeby także osób, które były w styczności ze zwierzętami chorymi lub podejrzanymi oraz rzeczy tych osób;

- l) zakaz wypuszczania samopas świń, psów, kotów i innych zwierząt;
- m) poddanie ubojowi zwierząt wpędzanych do rzeźni i na targowiska rzeźne;
- n) przymusowe wyłowienie ryb, pozostawienie stawów ugorem, odkażanie stawów, wylęgarni, zimochowów i urządzeń do przechowywania ryb;
- o) ogłaszanie o wybuchu i wygaśnięciu zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Art. 27.

Ograniczenia, wynikające z punktu b) art. 26, mogą być stosowane między innymi przez:

- a) uznanie pewnego miejsca lub obszaru jako zamkniętego dla wyprowadzania i wprowadzania doń zwierząt chorych, podejrzanych i wrażliwych na zarazę, stosownie do rodzaju zarazy, rozmiaru grożącego niebezpieczeństwa i stosunków miejscowych; zamknięcie może dotyczyć również paszy, ściółki i w ogóle przedmiotów uznanych za możliwe rozsadniki zarazy;
- b) wstrzymanie dalszego przewozu, pędzenia lub innego prowadzenia zwierząt;
- c) zakaz lub ograniczenie wypędzania zwierząt na pastwisko oraz używanie pewnych dróg i ulic;
- d) zakaz wspólnego używania studzien, miejsc pojenia, pławienia itp.

Art. 28.

Minister Rolnictwa określi wypadki i sposób stosowania środków przewidzianych w art. 26 i 27 oraz wskaże w rozporządzeniu władze powołane do ich stosowania, nie naruszając przy tym przepisów, zawartych w art. 30 do 74, a dotyczących poszczególnych chorób zwierzęcych.

Art. 29.

Minister Rolnictwa może dla obszaru całego Państwa lub jego części w drodze rozporządzeń:

- a) włączać do chorób, podlegających obowiązkowi zgłaszania, inne choroby, w art. 20 nie wymienione, oraz przepisywać sposób ich zwalczania środkami przewidzianymi w rozporządzeniu niniejszym;
- b) wyłączać od obowiązku zgłaszania na czas określony lub do odwołania poszczególne choroby, wymienione w art. 20.

Rozdział IV

O środkach przeciwko poszczególnym zaraźliwym chorobom zwierzęcym

1. Księgosusz

Art. 30.

W razie urzędowego stwierdzenia podejrzenia księgosuszu należy:

- a) wzbronić wstępu do miejsca lub obszaru uznanego za zamknięty (art. 27) osobom obcym z wyjątkiem lekarzy weterynaryjnych, organów władz, duchownych, lekarzy i akuserek w celu umożliwienia im wypełnienia obowiązków służbowych lub zawodowych, jako też z wyjątkiem innych osób, które ze względów szczególnych uzyskają na wstęp każdorazowo¹⁰ zezwolenie starosty;

- b) zarządzić na określonym obszarze obowiązek zgłaszania każdego wypadku zachorowania lub padnięcia zwierząt wrażliwych na księgosusz;
- c) wzbronić na określonym obszarze usuwania zwłok zwierząt wrażliwych na księgosusz, bez uprzedniego zbadania ich przez państwowego lekarza weterynaryjnego;
- d) zarządzić na określonym obszarze badanie przed ubojem i po uboju zwierząt wrażliwych na księgosusz;
- e) zakazać obcowania mieszkańców miejsca lub obszaru zamkniętego z posiadaczami zwierząt wrażliwych na księgosusz, względnie opuszczania miejsca lub obszaru zamkniętego bez uprzedniego oczyszczenia i odkażenia obnażonych części ciała, obuwia, odzieży, tudzież przenoszonych rzeczy.

Art. 31.

W razie stwierdzenia księgosuszu, prócz zastosowania środków, wymienionych w art. 30, należy zarządzić:

- a) natychmiastowe zabicie zwierząt chorych, podejrzanych o chorobę oraz, o ile nie zostanie zastosowane szczepienie, także zwierząt podejrzanych o zarażenie się;
- b) zniszczenie w całości wraz ze skórą zwłok zwierząt dotkniętych księgosuszem i podejrzanych o księgosusz;
- c) otoczenie miejscowości zapowietrzonej lub jej części kordonem cywilnym, policyjnym lub wojskowym, a nadto zamknięcie pewnych dróg lub ulic dla ruchu osób; w celu umożliwienia władzom administracyjnym ustanowienia kordonu wojskowego Minister Spraw Wojskowych wyda potrzebne zarządzenia.

Szczepienie może być przeprowadzone tylko na zarządzenie Ministra Rolnictwa.

Art. 32.

W razie urzędowego stwierdzenia księgosuszu u zwierząt przeprowadzanych, przewożonych kolejami, statkami, lub znajdujących się na jarmarkach, przetargach, pokazach i w rzeźniach, może być zarządzone niezwłocznie zabicie wszystkich zwierząt tak chorych, jak podejrzanych i wrażliwych na tę zarazę, co do których przypuszczać wypada, że się zetknęły bezpośrednio ze zwierzętami chorymi.

Art. 33.

Przepisy wykonawcze określać będą w jakich wypadkach zarządzenia, wymienione w art. 30 do 32, stosowane być mają przez starostów, a w jakich przez wojewodów.

Art. 34.

Wojewoda określa i ogłasza pewne obszary, jako okręgi zapowietrzone lub zagrożone księgosuszem i w okręgach takich zarządza zakaz lub ograniczenie obrotu zwierzętami i przedmiotami, mogącymi roznosić zarazę.

Art. 35.

W razie urzędowego stwierdzenia księgosuszu lub podejrzenia tej choroby, Minister Rolnictwa, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, może zarządzać ograniczenie ruchu osób na pewnym obszarze, między innymi, przez zakaz odbywania targów, jarmarków, odpustów, pielgrzymek i wszelkich innych zgromadzeń publicznych.

2. Zaraza płucna

¹¹Art. 36.

Starosta po urzędowym stwierdzeniu zarazy płucnej winien zarządzić natychmiastowe zabicie zwierząt chorych i podejrzanych, Minister Rolnictwa może jednak zarządzić, ażeby zabicie zwierząt podejrzanych o zarażenie się było uzależnione od wyników uprzednio przeprowadzonych badań rozpoznawczych.

Art. 37.

Mięso zwierząt chorych na zarazę płucną dopuszcza się do obrotu dopiero po zbadaniu przez lekarza weterynaryjnego i po zupełnym ostudzeniu; części nie nadające się do użytku ulegną zniszczeniu.

Art. 38.

Szczepienia przeciw zarazie płucnej mogą być stosowane tylko za zezwoleniem Ministra Rolnictwa.

Art. 39.

Wojewoda może określić i ogłosić pewne obszary jako okręgi zapowietrzone lub zagrożone zarazą płucną i w okręgach takich zarządzić zakaz lub ograniczenie obrotu zwierzętami, surowcami zwierzęcymi i przedmiotami mogącymi roznosić zarazę.

3. Pryszczycza

Art. 40.

1. Gdy na obszarze dotąd wolnym od pryszczycy zajdą pojedyncze wypadki tej choroby, wojewoda ma prawo zarządzić zabicie zwierząt chorych i podejrzanych, jeżeli przypuszczać można, iż przez to da się osiągnąć zupełne stłumienie zarazy.
2. Zwłoki padłych i zabitych zwierząt należy nieszkodliwie usunąć na miejscu w całości wraz ze skórą.

Art. 40a.

Mięso, pochodzące z uboju zwierząt chorych i podejrzanych o pryszczycę, podlega ograniczeniom przy wprowadzaniu do obrotu, a w szczególności oznakowaniu ostrzegawczemu.

Art. 40b.

W razie stwierdzenia pryszczycy lub jej podejrzenia starosta:

- a) zakaże opuszczania zagrody zapowietrzonej bez uprzedniego oczyszczenia i odkażenia odkrytych części ciała, obuwia, odzieży i innych przedmiotów, mogących być roznośicielami zarazy;
- b) wskaże sposób leczenia zwierząt chorych oraz dostarczy posiadaczom środków leczniczych; za zgodą starosty posiadacz zwierząt¹² chorych może na własny koszt leczyć je w inny sposób niż urzędowo wskazany;
- c) może zarządzić strzeżenie zagrody zapowietrzonej przez policję lub osoby cywilne, a nadto

- zamknięcie pewnych dróg lub ulic dla ruchu osób i zwierząt;
- d) może zarządzić szczepienie zwierząt zagrożonych zarazą; bez uprzedniego zezwolenia starosty nie wolno wykonywać szczepień przeciw pryszczycy.

Art. 41.

Wojewoda może określić i ogłosić pewne obszary za okręgi zapowietrzone i zagrożone pryszczycą i w okręgach takich zarządzić zakaz lub ograniczenie obrotu zwierzętami, surowcami zwierzęcymi i przedmiotami, mogącymi roznosić zarazę oraz zastosować w okręgu zapowietrzonego środki, przewidziane w art. 40 b lit a) i c), dla zagrody zapowietrzonej.

Art. 41a.

W razie urzędowego stwierdzenia pryszczycy lub podejrzenia tej choroby Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może wydać zakaz odbywania na pewnym obszarze targów, jarmarków i pokazów zwierzęcych.

Art. 42.

Użytkowanie niewyjałowionego w sposób przepisany mleka ze zwierząt chorych na pryszczycę, jak również wprowadzanie w obrót takiego mleka z zagród i pastwisk zapowietrzonych oraz z okręgu zapowietrzonego jest wzbronione.

4. Wąglik, szelestownica oraz zaraza dziczyzny i bydła rogatego

Art. 43.

Zwierząt chorych oraz podejrzanych o wąglik, szelestownicę lub zarazę dziczyzny i bydła rogatego nie wolno poddawać ubojowi. Zwierzęta podejrzane o zarażenie się wolno poddawać ubojowi jedynie za zezwoleniem starosty.¹³

Art. 44.

Szczepienia przeciw chorobom, wymienionym w art. 43, wolno wykonywać jedynie za uprzednim zezwoleniem wojewody.

Art. 45.

Operacje krwawe zwierząt chorych lub podejrzanych o choroby wymienione w art. 43 wolno wykonywać tylko lekarzom weterynaryjnym; zwłoki mogą być otwierane jedynie przez lekarza weterynaryjnego lub w jego obecności.

Art. 46.

Zdejmowanie skór ze zwłok zwierząt, dotkniętych wąglikiem lub podejrzanych o tę zarazę, jak również ze zwierząt, dotkniętych zarazą dziczyzny i bydła rogatego lub szelestownicą, jest zakazane. Starosta zarządzi w sposób, wyłączający niebezpieczeństwo zarazy, usunięcie zwłok takich wraz ze skórą, sierścią, włosami, rogami, kopytami i racicami.

Art. 47.

Użytkowanie i wprowadzanie w obrót mleka oraz jego przetworów, pochodzących ze zwierząt chorych lub podejrzanych o chorobę wymienionych w art. 43, jest zakazane.

Art. 48.

W razie wybuchu między zwierzyną węglika, szelestnicy lub zarazy dziczyzny i bydła rogatego, przepisy art. 45 i 46 mają zastosowanie do zwłok zwierzyny.

5. Gruźlica bydła rogatego w postaci otwartej¹⁴**Art. 49.**

Starosta winien zarządzić odosobnienie i oznakowanie zwierząt, u których urzędowo stwierdzono gruźlicę otwartą lub podejrzenie o tę chorobę. Starosta może zarządzić zabicie takich zwierząt; w stosunku do zwierząt dotkniętych gruźlicą wymion należy bezwzględnie zabicie zarządzić.

¹⁵**Art. 50.**

Posiadacz zwierzęcia dotkniętego gruźlicą otwartą lub podejrzanego o tę chorobę, może je poddać ubojowi po uprzednim zawiadomieniu starosty. Zwierzę takie winno być zbadane przez państwowego lekarza weterynaryjnego po uboju.

Art. 51.

Mleko zwierząt chorych na otwartą gruźlicę wymion winno być natychmiast po udoju zniszczone; mleko zwierząt chorych na otwartą gruźlicę innych organów (jelit, płuc, macicy) może być dopuszczane do użycia jedynie po wyjałowieniu w sposób przepisany.

6. Nosacizna¹⁶**Art. 52.**

Starosta winien zarządzić:

- a) natychmiastowe zabicie zwierząt, u których nosacizna została urzędowo stwierdzona;
- b) odosobnienie i zamknięcie, jak również poddanie postępowaniu rozpoznawczemu zwierząt podejrzanych o chorobę;
- c) odosobnienie i poddanie postępowaniu rozpoznawczemu zwierząt podejrzanych o zarażenie się, przyczym może zezwolić na użytkowanie takich zwierząt w granicach oznaczonego obszaru.

Starosta winien zarządzić zabicie zwierzęcia podejrzanego o nosaciznę, jeżeli po zastosowaniu postępowania rozpoznawczego nie można uchylić podejrzenia. Wojewoda może zarządzić zabicie zwierząt podejrzanych o zarażenie się, jeżeli niezbędne jest spieszne stłumienie zarazy.

Art. 53.

Poza wypadkami, w artykule poprzednim wymienionymi, stosowanie środków rozpoznawczych bez zezwolenia wojewody jest wzbronione.

Art. 54.

Zwierząt chorych na nosaciznę i podejrzanych o tę chorobę nie wolno poddawać ubojowi.

¹⁷**Art. 55.**

Zdejmowanie skór ze zwłok zwierząt, dotkniętych nosacizną, jest zakazane. Starosta zarządzi bezpieczne usunięcie takich zwłok.

7. Ospa owcza¹⁸**Art. 56.**

Po urzędowym stwierdzeniu ospy owczej starosta zarządzi niezwłoczne przeprowadzenie szczepienia wszystkich owiec, wolnych jeszcze od zarazy w zapowietrzonym stadzie. Starosta nie zarządzi szczepienia, jeżeli posiadacz w ciągu dziesięciu dni wszystkie owce danego stada podda ubojowi. W razie groźniejszego szerzenia się zarazy lub niebezpieczeństwa jej rozniesienia, wojewoda może zarządzić szczepienie wszystkich owiec zagrożonych zarazą. Szczepienia nie zarządzone przez władze mogą być wykonywane jedynie za uprzednim zezwoleniem wojewody.

¹⁹**Art. 57.**

Owce podejrzane wolno poddawać ubojowi tylko za zezwoleniem starosty i pod nadzorem państwowego lekarza weterynaryjnego.

²⁰**Art. 58.**

Zdejmowanie skór ze zwłok zwierząt dotkniętych ospą jest zakazane. Starosta zarządzi bezpieczne usunięcie takich zwłok wraz ze skórą, wełną, racicami i rogami.

8. Zaraza stadnicza koni**Art. 59.**

Koni dotkniętych zarazą stadniczą i podejrzanych nie wolno dopuszczać do stanowienia.

Art. 60.

Wojewoda zarządzi:

- a) oznakowanie koni dotkniętych zarazą stadniczą;
- b) wytrzebiecie ogierów, u których urzędowo stwierdzono zarazę stadniczą, co do których udowodniono, że od nich zaraziły się klacze, lub które stanowiły klacze chore na zarazę stadniczą.

Wojewoda może zarządzić zabicie klaczy chorych i podejrzanych o chorobę, albo też wzamian zabicia może

zarządzić wywłaszczenie tych zwierząt za odszkodowaniem, które co do sposobu ustalenia jego wysokości i wypłaty, podlega przepisom rozporządzenia niniejszego o odszkodowaniu za zwierzęta zabite, natomiast nie podlega tym przepisom, co do warunków przyznania lub odmowy.

²¹**Art. 61.**

Po urzędowym stwierdzeniu zarazy stadniczej starosta może dopuszczanie koni do stanowienia w obrębie zagrożonego obszaru uzależnić od wyniku uprzedniego ich zbadania przez państwowego lekarza weterynaryjnego. W razie groźnego niebezpieczeństwa wojewoda może zarządzić zbadania wszystkich w ogóle ogierów i klaczy na zagrożonym obszarze, oraz prowadzenie rejestracji stanowienia, jako też zakazać oprowadzania ogierów celem stanowienia.

9. Otręt koni i bydła rogatego

Art. 62.

Koni i bydła rogatego, dotkniętych otrętem i podejrzanych, nie wolno dopuszczać do stanowienia.

10. Świerzb zwierząt jednokopytowych i owiec

Art. 63.

Posiadacz zwierząt jednokopytowych i owiec, u których urzędowo stwierdzono świerzb, winien poddać je leczeniu przez lekarza weterynaryjnego. W razie niewykonania powyższego przepisu starosta²² zarządzi leczenie zwierząt przez lekarza weterynaryjnego na koszt posiadacza.

Art. 64.

Skóry zwierząt dotkniętych świerzbem wolno dopuszczać do obrotu po zastosowaniu przepisanych środków ostrożności.

11. Wścieklizna

Art. 65.

²³Osoba władająca zwierzęciem chorym lub podejrzanym o wściekliznę winna zupełnie odosobnić je od ludzi i zwierząt. Władza gminna, otrzymawszy wiadomość o wałęsaniu się psa wściekłego lub podejrzanego o wściekliznę, winna postarać się o bezzwłoczne jego zabicie lub schwytywanie, a w razie niemożności skutecznienia tego, zawiadomić sąsiednie władze gminne i najbliższy posterunek policji.

²⁴**Art. 66.**

Starosta nakaże natychmiast zabić zwierzęta, u których urzędowo stwierdzono wściekliznę, jak również podejrzanego o wściekliznę psy i koty. Jednakowoż jeżeli zwierzę podejrzanego o wściekliznę skaleczyło człowieka, starosta winien wedle możliwości zarządzić zamknięcie zwierzęcia i jego obserwację.

²⁵Art. 67.

Za podejrzane o zarażenie się należy uważać zwierzęta, które zetknęły się ze zwierzęciem chorym lub podejrzanym o wściekliznę, a psy i koty nawet wówczas, gdy można tylko przypuszczać, że się zetknęły z takim zwierzęciem. Podejrzane o zarażenie się psy i koty starosta nakaze natychmiast zabić, inne zaś zwierzęta poddać obserwacji. Wyjątkowo starosta może zezwolić na zamknięcie i obserwację psa podejrzanego o zarażenie się.

Art. 68.

Nie wolno poddawać ubojowi zwierząt dotkniętych wścieklizną i podejrzanych o tę chorobę. Użytkowanie i wprowadzanie w obrót mleka z takich zwierząt i jego przetworów jest zakazane.

²⁶Art. 69.

Starosta zarządzi usunięcie zwłok wraz ze skórą, sierścią, włosami, rogami, kopytami i racicami zwierząt dotkniętych wścieklizną lub podejrzanych o tę chorobę. Zarządzenie to należy wykonać w sposób wykluczający niebezpieczeństwo zarazy.

Otwieranie zwłok zwierząt chorych i podejrzanych może się odbywać jedynie w obecności państwowego lekarza weterynaryjnego.

²⁷Art. 70.

Jeżeli stwierdzono urzędowo, że pies chory na wściekliznę, względnie podejrzany o wściekliznę, biegał swobodnie, starosta winien dla ściśle określonego przez siebie obszaru zarządzić trzymanie psów na uwięzi, lub prowadzenie na smyczy zaopatrzonych w bezpieczne kagańce, jako też zakazać swobodnego puszczenia kotów.

Starosta może czynić wyjątki od powyższych zarządzeń, gdy chodzi o psy myśliwskie, policyjne i pociągowe. W razie nieprzestrzegania zarządzeń, przewidzianych w artykule niniejszym, starosta może zarządzić niezwłoczne zabicie zwierzęcia.

Wojewoda może zarządzić rejestrację i znakowanie psów.

²⁸Art. 71.

Na obszarze, o którym mowa w art. 70, jak również w razie pojawienia się wścieklizny u zwierzyny, starosta może zarządzić obławę.

12. Pomór i zaraza świń**Art. 72.**

Wojewoda może zarządzić zabicie świń dotkniętych pomorem lub zarazą, tudzież podejrzanych, jeżeli przypuszczać należy, że w ten sposób da się osiągnąć zupełnie stłumienie zarazy.

Szczepienia mogą być przedsiębrane tylko za zezwoleniem wojewody.

²⁹**13. Różycy świń****Art. 73.**

W razie wybuchu różycy świń starosta może zarządzić szczepienie świń chorych, podejrzanych i zagrożonych.

14. Cholera drobiu i pomór kur**Art. 74.**

Wojewoda może zarządzić zabicie drobiu dotkniętego zarazą i podejrzanego, jeżeli przypuszczać należy, iż w ten sposób da się osiągnąć rychłe i całkowite stłumienie zarazy.

Rozdział V**Odszkodowania i zapomogi****Art. 75.**

Odszkodowanie od Państwa należy się za zwierzęta zabite na zarządzenie władz państwowych w wykonaniu rozporządzenia niniejszego lub padłe wskutek szczepienia, trzebień i innych zabiegów, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym, a wykonanych na zarządzenie władz państwowych, jak również za zwierzęta wywłaszczone (art. 60).

Art. 76.

Zapomogi należy wypłacać:

- a) za zwierzęta, co do których urzędowo stwierdzono (art. 23 i 24), że padły na księgosusz, zarazę płucną, pryszczycę - gdy chodzi o bydło rogate z wyjątkiem cieląt do trzech miesięcy, na wściekliznę - gdy chodzi o zwierzęta jednokopytowe, bydło rogate, świnie, owoce i kozy, oraz na pomór i zarazę świń - gdy chodzi o świnie ponad dwa miesiące wieku, jeżeli we wszystkich powyższych przypadkach śmierć zwierzęcia nastąpiła po uczynieniu zadość przez jego posiadacza obowiązкови zgłoszenia (art. 20),
- b) za padłe zwierzęta jednokopytowe, bydło rogate, owoce i kozy, u których po śmierci stwierdzono urzędowo wąglik, szelestnicę lub zarazę dziczyzny i bydła rogatego.

Art. 77.

Odszkodowanie lub zapomoga za zwierzęta zabite lub padłe nie należy się:

- a) jeżeli posiadacz, nabywając zwierzęta, wiedział, iż są dotknięte chorobą zaraźliwą lub podejrzanę,
- b) jeżeli posiadacz zwierząt dopuścił do umieszczenia w swej zagrodzie zwierzęcia, co do którego wiedział, że jest chore lub podejrzanę,
- c) jeżeli zostanie ustalone, że aczkolwiek zaraza została zgłoszona, to jednak jest ona w przyczynowym związku z niezgłoszonym niezwłocznie poprzednim wystąpieniem tejże zarazy wśród zwierząt tego samego posiadacza w tej samej zagrodzie,
- d) za psy i koty, zabite na zarządzenie władz,
- e) za zwierzęta, spędzone do rzeźni i na targowiska rzeźne,

- f) w razie niespełnienia w ciągu 24 godzin obowiązku zgłoszenia każdego wypadku zachorowania lub wystąpienia objawów, wzbudzających podejrzenie o zachorowaniu (art. 20) albo też w razie zaniedbania obowiązków z art. 21,
- g) w razie niestosowania się do innych przepisów rozporządzenia niniejszego, tudzież zarządzeń szczególnych, mających na celu zwalczanie danej zarazy,
- h) za zwierzęta, stanowiące własność Państwa.

Art. 78.

Odszkodowanie lub zapomoga za zwierzęta zabite lub padłe nie należy się również:

- a) za zwierzęta sprawdzone z zagranicy wbrew obowiązującym przepisom;
- b) za zwierzęta, które padły lub zostały zabite z powodu choroby wywołanej niedozwolonym sprowadzeniem z zagranicy innego zwierzęcia lub przedmiotu, o ile zwierzęta należą do winnego posiadacza lub osób współwinnych;
- c) za zwierzęta sprowadzone z zagranicy choćby w sposób legalny, o ile stwierdzone zostanie, że u zwierząt tych zarazą wybuchła przed upływem terminu przez Ministra Rolnictwa dla poszczególnych chorób ustanowionego.

Odszkodowanie lub zapomoga należeć się jednak może, jeżeli dostarczono dowodu, że zarażenie nastąpiło dopiero po sprawdzeniu zwierzęcia. Jeżeli posiadacz przed sprowadzaniem wiedział o chorobie lub podejrzeniu, odszkodowanie lub zapomoga nie należy się także za inne zwierzęta tego samego posiadacza, padłe lub zabite w związku z przyniesieniem zarazy.

Art. 79.

Odszkodowanie wynosi pełną wartość szacunkową zwierzęcia:

- a) za zwierzęta z wyjątkiem ryb, zabite na zarządzenie władzy, jeżeli na podstawie wyniku sekcji stwierdzono, że są wolne od zarazy, z powodu której wypłaca się odszkodowanie;
- b) za zwierzęta zabite z powodu księgosuszu i pryszczycy;
- c) za zwierzęta padłe wskutek szczepienia, trzebienia i innych zabiegów zarządzonych przez władze.

Art. 80.

Za zwierzęta zabite na zarządzenie władzy odszkodowanie wynosi:

- a) cztery piąte wartości szacunkowej, gdy zwierzęta były dotknięte zarazą płucną, otwartą gruźlicą, zarazą stadniczą;
- b) trzy czwarte wartości szacunkowej, gdy zwierzęta były dotknięte nosacizną, wścieklizną, pomorem i zarazą świń, cholerą drobiu i pomorem kur.

Art. 81

Za ryby, zabite na zarządzenie władzy, należy się posiadaczowi połowa różnicy wartości tych ryb w stanie żywym i śniętym, określonej zgodnie z art. 84 do 87.

Art. 82.

Zapomoga wynosi:

- a) trzy czwarte wartości szacunkowej zwierzęcia, padłego na księgosusz, zarazę płucną i pryszczycę,
- b) połowę wartości szacunkowej zwierzęcia, padłego na wąglik, szelestnicę, zarazę dziczyzny i bydła rogatego oraz wściekliznę,
- c) jedną trzecią wartości szacunkowej zwierzęcia, padłego na pomór i zarazę świń.

Art. 83.

W wypadkach, w których należy się odszkodowanie lub zapomoga, zwierzęta zabite lub padłe albo części tych zwierząt pozostawia się posiadaczowi, o ile zwierzęta te lub ich części uznane będą przez państwowego lekarza weterynaryjnego za nadające się do użytku. Wartość tych zwierząt, względnie ich części, określa się według przepisów art. 84 do 87 rozporządzenia niniejszego i potrąca z ustalonego odszkodowania lub zapomogi.³⁰ Starosta może za zgodą posiadacza zwierzęcia nie pozostawiać mu zwierząt podlegających zabiciu; w tym wypadku posiadacz otrzyma należne odszkodowanie lub zapomogę w całości.

Art. 84.

Wartość szacunkową zwierzęcia lub zbiorowiska zwierząt (pszczoły, ryby, raki) stanowi średnia z trzech kwot oszacowania przez trzech ocenicieli, a mianowicie: dwóch biegłych i państwowego lekarza weterynaryjnego.³¹ Biegłych w ilości potrzebnej dla całego powiatu wybiera wydział powiatowy. Sposób wyznaczania biegłych zaprzysiężonych, jak również całe postępowanie szacunkowe określi Minister Rolnictwa w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 85.

Za podstawę oszacowania należy brać wartość targową zwierzęcia lub zbiorowiska zwierząt, uwzględniając przy tym odznaczające je zalety hodowlane i osobliwą użyteczność gospodarczą. Nie należy uwzględniać zmniejszenia się wartości wskutek szczepienia zarządzonego przez władze lub wskutek zarazy, którą zwierzęta są dotknięte, wyjąwszy gruźlicę.

Art. 86.

Oszacowanie winno być przez każdego z ocenicieli dokonane osobno, o ile możności przed zabiciem; z oszacowania należy spisać protokół. Oszacowanie jest obowiązujące i nie ulega zmianie z wyjątkiem wypadku naruszenia przepisów, dotyczących powoływania biegłych i sposobu postępowania (art. 84).

Art. 87.

Jeżeli według okoliczności, ustalonych przez państwowego lekarza weterynaryjnego (art. 23), odszkodowanie lub zapomoga, należne posiadaczowi, nie mają przewyższać pięciuset złotych, może być zastosowane uproszczone postępowanie szacunkowe, którego tryb określi Minister Rolnictwa w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 88.

Przyznanie należnego odszkodowania lub zapomogi i zarządzenia wypłaty należy do wojewody.

Odszkodowanie lub zapomoga wypłaca się właścicielowi zwierzęcia, a o ile ten nie jest znany, faktycznemu posiadaczowi.

Odszkodowanie lub zapomoga nie podlega zajęciu na pokrycie należności publicznych albo prywatnych.

Art. 89.

Z chwilą dokonania wypłaty gasną pretensje z czyjejkolwiek strony do Państwa z tytułu odszkodowania względnie zapomogi. Osoby uprawnione do otrzymania odszkodowania lub zapomogi niezadowolone z decyzji wojewody (art. 88) mogą w terminie jednego miesiąca od daty doręczenia im decyzji wojewody wytoczyć przed właściwym sądem powództwo o odszkodowanie, względnie zapomogę.

Art. 90.

Świadczenia Państwa wymienione w rozdziale niniejszym wyczerpują wszelkie odszkodowania i zapomogi z tytułu wykonania rozporządzenia niniejszego i żadne poza tym roszczenia do Państwa interesowanym nie służą.

Art. 91.

Posiadaczom zwierząt, którzy ścisłym stosowaniem się do zarządzeń władz przyczynili się do rychłego stłumienia zarazy i ponieśli przy tym dotkliwe straty gospodarcze, a w myśl rozporządzenia niniejszego nie mają tytułu do odszkodowania lub zapomogi, Minister Rolnictwa może według swego uznania przyznać stosowną nagrodę.

Rozdział VI

Koszty

Art. 92.

1. Państwo ponosi koszty, połączone z urzędowaniem władz administracyjnych i organów lekarsko-weterynaryjnych w zakresie wykrywania, stwierdzania i tłumienia zaraźliwych chorób zwierzęcych, jako też koszty odszkodowań, zapomóg i nagród, przyznanych na podstawie przepisów rozporządzenia niniejszego.
2. W szczególności Państwo pokrywa koszty:
 - a) strzeżenia granicy,
 - b) odkażania na granicy osób i ich rzeczy,
 - c) użycia siły zbrojnej i policji,
 - d) oszacowania,
 - e) szczepienia, rejestracji znakowania zarządzanego przez władzę, z wyjątkiem szczepienia, rejestracji i znakowania psów oraz znakowania przy wydawaniu świadectw miejsca pochodzenia,
 - f) leczenia i dostarczania środków leczniczych w wypadkach, przewidzianych niniejszym rozporządzeniem,
 - g) zaopatrzenia w środki odkażające przy pryszczycy oraz przeprowadzania w okręgu zapowietrzonym odkażania przy pomocy aparatów specjalnych.

Art. 93.

1. ³²Gminy ponoszą koszty stosowania ogólnych środków ochronnych i nadzoru w obrębie gminy, usuwania i niszczenia zwłok i odpadków, w sposób zapobiegający niebezpieczeństwu rozszerzania zarazy, jako też koszty utrzymania grzebowisk.
2. W szczególności gminy wykonywają na swój koszt:
 - a) strzeżenie i obserwowanie zwierząt dotkniętych zarazą, podejrzanych i wrażliwych na daną zarazę;
 - b) zabijanie zwierząt chorych i podejrzanych w wypadkach wyraźnie przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym lub w rozporządzeniach na jego podstawie wydanych, z wyjątkiem uboju;
 - c) oczyszczanie, odkażanie, niszczenie i usuwanie, w sposób wykluczający niebezpieczeństwo zarazy, zwłok zwierzęcych, części ich nie nadających się do użycia, wytworów i odpadków;
 - d) ogłaszanie na obszarze gminy o wybuchu i wygaśnięciu zarazy;
 - e) udzielanie pomocy organom państwowym przy dokonywaniu sekcji, szczepień i pobieraniu próbek na zarządzenie władzy;
 - f) ustawianie kordonu cywilnego przy księgosuszu oraz strzeżenie przez osoby cywilne przy przyszczy;g) zabijanie względnie chwytywanie z powodu wścieklizny wałęsających się psów, oraz zawiadamianie o tym sąsiednich gmin i policji;
 - h) dokonywanie obław na zarządzenie starosty w wypadkach wścieklizny zwierzyny;
 - i) rejestrację psów.

Art. 94.

Przedsiębiorcy zakładów i urządzeń wymienionych w artykułach 16-19, jako też trudniący się handlem, przewozem i przepędem zwierząt, ponoszą koszty nadzoru i badania weterynaryjnego zwierząt i produktów zwierzęcych, jako też koszty zarządzeń władz, odnoszących się specjalnie do tych zakładów i urządzeń. W szczególności osoby te ponoszą koszty:

- a) oczyszczania i odkażania własnych ramp i miejsc tymczasowego postoju na stacjach kolejowych i przystaniach wodnych oraz środków używanych do przewozu zwierząt lub ich wytworów, tudzież narzędzi i przedmiotów używanych przy załadunku i wyładunku;
- b) zaopatrywania rzeźni i targowisk (miejsc spędu zwierząt) w urządzenia zabezpieczające należyte wykonywanie nadzoru weterynaryjnego, jak również oczyszczanie i odkażanie;
- c) odosobnienia targowisk (miejsc spędu) zwierząt użytkowych i hodowlanych od rzeźni i targowisk zwierząt rzeźnych;
- d) zaopatrywania stajen zajezdnych i przedsiębiorstw handlu zwierzętami w urządzenia, umożliwiające oczyszczanie i odkażanie;
- e) zaopatrywania grzebowisk, rakarni, zakładów utylizacyjnych, garbarni i innych przedsiębiorstw przerobu zwłok zwierzęcych i surowców w urządzenia zabezpieczające od roznoszenia zaraźliwych chorób zwierzęcych;
- f) badania zwierząt na granicy oraz na stacjach kolejowych i przystaniach wodnych.

Za przedsiębiorców w rozumieniu artykułu niniejszego uważać należy zarówno prywatne osoby fizyczne i prawnej, jak i gminy oraz inne związki publiczno-prawne, nie wyłączając Państwa i jego przedsiębiorstw.

Art. 95.

Wszelkie koszty nie przypadające w myśl art. 92 do 94 do pokrycia przez Państwo, gminy i przedsiębiorców obciążają posiadaczy zwierząt, a w razie ich stwierdzonej niezamożności, właściwe gminy.

³³Koszty, przypadające na gminy, mogą być w całości lub w części przejęte przez powiatowe związki komunalne, albo przez specjalne związki celowe samorządów.

Art. 96.

Wszelkie należności z tytułu kosztów, obciążających przedsiębiorców i posiadaczy, ściągane będą na zarządzenie starosty w drodze egzekucji administracyjnej.

Art. 97.

1. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ustala w drodze rozporządzenia:

- 1) wysokość wynagrodzenia ocenicieli,
- 2) wysokość opłat za badanie zwierząt na granicy oraz przepędzanych, przewożonych i przenoszonych z jednej miejscowości do drugiej,
- 3) najwyższe normy opłat za świadectwa miejsca pochodzenia oraz za znakowanie zwierząt w związku z wydawaniem tych świadectw.

2. Nadto Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może wprowadzać opłaty i ustalać ich wysokość za nadzór weterynaryjny nad przedsiębiorstwami i urządzeniami, określonymi w art. 17 ust. 1 lit. e) i f) oraz w art 18 i 19,

3. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ustali przeznaczenie opłat, przewidzianych w ust. 1 i 2, sposób ich pobierania oraz sposób wynagrodzenia lekarzy weterynaryjnych za niektóre czynności nadzoru, określone w ust. 1 i 2.

Rozdział VII**Postanowienia karne****Art. 98.**

Kto wykracza przeciwko przepisom art. 18, 20, 21, 31, ust. 2, 37, 38, 40 ust. 2, 40b, lit. d) 42-48, 50, 51, 53, 54, 55 ust. 1, 56 ust. 3, 57, 58 ust. 1, 59, 62, 63 ust. 1, 64, 65 ust. 1, 68, 69 ust. 3, 72 ust. 2 niniejszego rozporządzenia, albo kto narusza rozporządzenia lub zarządzenia, wydane na jego podstawie

- podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

Art. 99.

1. Kto wbrew przepisom niniejszego rozporządzenia lub rozporządzeń, wydanych na jego podstawie, sprowadza z zagranicy zwierzęta żywe lub zwłoki, wytwory zwierzęce, surowice, szczepionki, preparaty do rozpoznawania zaraźliwych chorób zwierzęcych albo inne przedmioty, mogące być roznoszącymi zarazy

- podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do sześciu tygodni i grzywnie do 1.500 złotych, albo jednej z tych kar.

2. Przedmioty, wymienione w ust. 1, ulegają przepadkowi, choćby nie były własnością sprawcy.

Rozdział VIII

Postanowienia końcowe

Art. 109.

Minister Rolnictwa może w drodze rozporządzeń rozciągać przepisy rozporządzenia niniejszego na zaraźliwe choroby zwierzęce, w rozporządzeniu tym niewymienione oraz określać sposób ich zwalczania za pomocą środków, w rozporządzeniu niniejszym przewidzianych.

Art. 110.

Przeznaczone na odszkodowania fundusze i sumy, które z mocy pruskiej ustawy wykonawczej z dnia 25 lipca 1911 r. (Zb. Ust. pr. str. 149) do ustawy z dnia 26 czerwca 1909 r. o zaraźliwych chorobach zwierząt domowych (Dz.Ust. Rzeszy niem. str. 519) związki samorządowe na obszarze województw: pomorskiego, poznańskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego posiadać będą w dniu uzyskania mocy obowiązującej przez rozporządzenie niniejsze, z dniem tym przejdą na własność Państwa.

Art. 111.

Odwołania od zarządzeń i orzeczeń władzy administracyjnej, wydanych na podstawie przepisów rozporządzenia niniejszego i rozporządzeń na jego podstawie wydanych, nie wstrzymują wykonania. Postanowienie artykułu niniejszego nie stosuje się do orzeczeń karnych.

Art. 112.

Wykonanie rozporządzenia niniejszego powierza się Ministrowi Rolnictwa, co zaś do orzecznictwa karnego - Ministrowi Sprawiedliwości i Ministrowi Spraw Wewnętrznych; w sprawach, dotyczących zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych, Minister Rolnictwa działać będzie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. Rozporządzenia wykonawcze dotyczące zakresu działania innych ministrów wydawane będą w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 113.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z dniem 1 kwietnia 1928 r. Z chwilą tą tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy w przedmiocie objętym rozporządzeniem niniejszym, a w szczególności:

Art. art. 1090-1175 ustawy lekarskiej, wyd. 1905 r. (zb. pr. ces. ros. tom XIII) z wyjątkiem przepisów art. 1108 p. 12 art. 1125 i art. 1144, o ile przepisy te dotyczą przedmiotów rozporządzeniem niniejszym nieobjętych.

Ustawa z dn. 20 lutego 1880 r. o zapobieganiu księgოსuszowi i jego tępieniu (aust. dz. u. p. Nr 37) w brzmieniu zmienionym ustawą z dnia 6 sierpnia 1909 r. (aust. dz. u. p. Nr 180).

Ustawa z dnia 17 sierpnia 1892 r. o zapobieganiu zarazie płucnej rogaczyny i o tępieniu tej zarazy (aust. dz. u. p. Nr 142) w brzmieniu zmienionym ustawą z dn. 6 sierpnia 1909 r. (aust. dz. u. p. Nr 182).

Ustawa z dnia 6 sierpnia 1909 r. o zapobieganiu zaraźliwym chorobom zwierzęcym i ich tępieniu z wyjątkiem § 13 tej ustawy (aust. dz. u. p. Nr 177).

kompetencja rejonowych organów rządowej administracji ogólnej

kompetencja rejonowych organów rządowej administracji ogólnej

kompetencja organów gminy jako zadania zlecone

kompetencja organów gminy jako zadanie zlecone

kompetencja organów gminy jako zadanie zlecone

art. 100-108 - skreślone